DTU Bibliotek

Denne fil er downloadet fra

Danmarks Tekniske Kulturarv

www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på *www.tekniskkulturarv.dk/about*

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

DTU Bibliotek Danmarks Tekniske Universitet | Anker Engelunds Vej 1 2800 Kgs. Lyngby | Tlf. 45 25 72 50 | bibliotek@dtu.dk www.bibliotek.dtu.dk

Til den danske
Haandværkerstand

INDUSTRI-
FORENINGEN.

2429

338.6(489) Til gl

[1880].

73-9 2408

Til

Den danske Haandværkerstand!

Et Par Ord til Overvejelse.

INDUSTRI-
FORENINGEN.

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

[1880]

Trykt hos O. C. Olsen & Co.
Kjøbenhavn.

Da Indførelsen af den fuldstændige Næringsfrihed i Aaret 1857 paabegyndtes her i Danmark, hævede der sig allerede dengang blandt en stor Deel af Haandværkerne rundt om i Landet en stærk Uvillie herimod. Man ønskede vel en betydelig Løsning af de mange for Industrien hæmmende Baand, der vare en Overlevering fra en tidligere Tidsperiode; man ønskede ligeledes Adgangen til at drive borgerlig Næring befriet for en stor Deel af de baade Udgifter og Besværligheder, som Laugsvæsenet medførte; men man var paa den anden Side ikke blind for, at en aldeles brat Overgang fra Tvang til fuldstændig ubunden Frihed vilde medføre mange Ulemper, tilføre Haandværksstanden mange mindre gode Elementer og i det Hele taget indvirke skadelig paa den Samdrægtighedens Aand, der var et Særkjende for Datidens Borgere.

Hvad man dengang forudsaa og forudsagde er helt og vistnok noget hurtigere end man havde tænkt sig gaaet i Opfyldelse. Den i Næringsloven hjemlede Adgang til at løse Mesterbevilling uden at aflægge det ringeste Spor af Kjendskab til end-

sige Dygtighed i det vedkommende Fag har medført Kapitalens i alt for høj Grad terroriserende Indflydelse og bidraget til, at den Soliditet og Interesse for Arbejdet, der i saa væsentlig Grad skabte Snille og Dygtighed hos de Unge, har maattet vige Pladsen for den Opgave ikke at gaa under i Konkurrencens Malstrøm. Dog i intet Forhold har Næringsfriheden vist sig uheldigere end i Forholdet mellem Mester og Lærling. Det disciplinaire Forhold, der er en Hovedbetingelse for Uddannelsen af Lærlingen, og hvorpaa der i Laugstiden holdtes strengt af Mesteren, men som paa den anden Side ogsaa medførte, at denne fik Kjærlighed til Lærlingen, betragtede ham som hørende til sin Familie, vaagede over hans moralske Vandel og, hvad det mest gjaldt om, betragtede det som en Skam for sig selv, naar efter endt Læretid Lærlingen ikke besad den fornødne Dygtighed i sit Fag, — dette Forhold er i høj Grad slappet for ikke at sige løst. De samme løse Forhold, som de senere Aars Udvikling har ført ind i vort Samfund, har i fuldeste Maal forplantet sig til de Unge, og en stærkere og stærkere Tilbagegang i Haandværket vil blive en uundgaaelig Følge, hvis der ikke baade fra Statens og især fra Haandværkernes egen Side træffes Foranstaltninger herimod. Medens tidligere Ordenssands, Lydighed og Flid var en ufravigelig Betingelse hos Lærlingen, er nu Magelighed, Hang til slet og daarlig Adspredelse, en desværre ofte i Hjemmet næret Tværhed og Fordringsfuldhed til-

stede i rigt Maal. Ungdommelig Letsindighed, Lyst til Forandring, Lokkemidlet at kunne tjene lidt mere Løn andetsteds, medfører, at Lærlingen i Almindelighed efter et Par Aars Forløb — i ethvert Tilfælde, naar han troer, han kan noget — forlader sin Lære for enten at arbejde paa egen Haand eller søge en anden Mester*). Det skyldes Sandheden at tilføje, at der hos mange Mestre synes at herske en ligefrem Rovbegjærlighed efter for maaske tvivlsom ringe Pengefordels Skyld at tage den Slags Lærlinge til sig, uden ret at betænke det moralske Ansvar; thi Tusinder af Kjendsgjerninger vidne om, at slige unge Mennesker ikke bringe det til Noget, men i Reglen gaae en tung og kummerfuld Fremtid imøde; vore senere Aars Arbejderbevægelse og de socialistiske Rumlerier have tilfulde vist, at Lederne og Talsmændene for alle Urolighederne i Haandværkerstanden have været uduelige og daarlige Personer. Væn den unge Arbejder til Flid, Beskedenhed og Paapasselighed, bibring ham Interesse og Kjærlighed til det Fag, hvori han er oplært, og hvoraf han skal ernære sig, og man har da berøvet Socialismen sin giftigste og farligste Braad.

I Erkjendelsen af det baade Ønskelige og Berettigede i, at Haandværkerstanden selv tog Initia-

*) At hidføre en Forandring heri gjennem Lovgivningsmagten er for Haandværkerstanden en Sag af alleryderste Vigtighed; thi Forholdet, som det nu er, har medført, at mange Mestre ikke mere antage Lærlinge.

tivet til en Forandring i ovennævnte Forhold, stiftedes af en Deel Mestre af forskjellige Fag den 17de November 1874 en „Forening til Lærlinges Uddannelse i Haandværk og Industri for hele Landet.“

Foreningens Formaal er:

1) at fremkalde en bedre Uddannelse for Lærlinge i Haandværk og Industri;
2) at støtte de Udlærte i deres videre Uddannelse;
3) at samle Oplysninger om Arbejdsforholdene i Ind- og Udlandet til Vejledning for Arbejdsgiveren og Arbejderne, og
4) at tilvejebringe en nærmere Sammenslutning mellem Arbejdsgiveren og de ved Foreningens Bistand uddannede Lærlinge.

Disse Formaal søges navnlig opnaaet:

a) ved Ordning af Forholdet mellem Arbejdsgiverne og deres Lærlinge;
b) ved Belønninger og Rejseunderstøttelser til de Udlærte; og
c) ved Arbejdsanvisning.

Endelig bør Foreningen virke hen til, at Tvistigheder mellem dens Medlemmer og disses Arbejdere afgjøres ved Foreningens Bistand.

Som man vil see, er det en mangesidig og vanskelig Opgave, Foreningen her har stillet sig, og de Mænd, der ofrede deres Tid og Kræfter til denne Sag, vare ogsaa fra Begyndelsen overtydede

om, at kun naar en stor Deel af Haandværkerstanden selv støttede Foreningen, naar Fædrelandsvenner og varmtfølende Medborgere af andre Stænder traadte hjælpende til, kunne der udrettes noget; men at der ogsaa da kunde lægges Grundvold til en Ordning, der ved Siden af at være en Betryggelse for Mesteren vilde blive til Held og Velsignelse for en Deel af den opvoxende Slægt.

Det er en naturlig Selvfølge, at en personlig Ydelse fra Mesterens Side er nødvendig, naar ovennævnte Formaal skulle realiseres; det var derfor en ingenlunde let Opgave for Bestyrelse og Repræsentantskab at stille Medlemsbidraget paa en saadan Maade, at selv Mestre i mindre blide Kaar ikke alene selv kunne være Medlemmer, men ogsaa have deres Lærlinge i Foreningen. Naar man, som nedenstaaende korte Redegjørelse over Virksomheden vil udvise, i Forhold til de Goder og Rettigheder, der bydes, desuagtet har et forholdsvis lavt Kontingent, skyldes dette dels de Bidrag, der af forskjellige Legater og velgjørende Stiftelser ydes Foreningen og dels den store Tilslutning af overordentlige Medlemmer: Medborgere af alle Samfundsklasser, der, uden selv at være Haandværkere, føle Interesse for Haandværkerstanden, og i dens Fremvæxt se en for hele det danske Folk særdeles vigtig Samfundssag.

Ydelserne ere følgende:

1) **Medlemsbidrag** 1 Krone fjerdingaarlig; herfor har Medlemmet med samt Familie og Lærlinge

fri Adgang til en Række Foredrag, der i Vinterhalvaaret holdes af en Deel af vore bedste Foredragsholdere; endvidere Ret til Bogudlaan fra Foreningens Bibliothek, der tæller ca. 1600 Bind af belærende og underholdende Indhold.

2) Til Foreningens **Sygekasse** ydes et Kontingent af 1 Krone fjerdingaarlig for hver Lærling; herfor erholdes fri Indlæggelse i et af Byens Hospitaler, eller — forsaavidt Lærlingen ligger hjemme — en Understøttelse af 60 Øre pr. Dag, indtil 26 Uger. Det er en Selvfølge, at Sygehjælpen tilfalder Mesteren, forsaavidt Patienten har sit Ophold hos ham. — At Foreningen organiserede denne Sygekasse skyldtes talrige Anmodninger fra Haandværksmestre, der igjennem dette ringe Offer (den billigste Syge-Assurance i Danmark) følte sig betryggede ligeoverfor de mange Forpligtelser, Tyendeloven paalægger Mesteren ved Lærlinges Tilskadekommen og lignende Uheld.

3) **Til Rejse- og Belønningsfonden** yder Mesteren 52 Øre fjerdingaarlig for hver Lærling. Af denne Kasse kunne unge Haandværkssvende, efter endt Læretid, erholde Duelighedsbelønning for Svendeprøven; ville de uddanne sig i Udlandet, kunne de erholde Rejseunderstøttelse, naar de have Mesterens Attestation for Flid og Hæderlighed i Læreaarene.

Det maa her bemærkes, at Foreningen ikke forlader de Unge efterat de ere blevne Svende; ved

sine saavel inden- som udenlandske Forbindelser søger den i trange Tider at skaffe dem Arbejde.

For at den flittige men fattige Lærling kan have et Bidrag til Hjælp til **Svendeklædning** ydes der — dog som frivillig Sag og kun, naar Mester og Lærling udtrykkelig derom enes — et Bidrag af 2 Kroner 8 Øre fjerdingaarlig, der indsættes i „Dansk Arbejderbank" og med paaløbende Renter udbetales, naar Lærlingen har udstaaet sin Læretid og aflagt Duelighedsprøve. Det bemærkes, at Retten til at erholde disse Penge fortabes, naar ovenstaaende Bestemmelser ikke opfyldes af Lærlingen.

Foreningen, der tæller omtrent 1000 Medlemmer i Kjøbenhavn og i Filialer i adskillige Provindsbyer circa 600 Medlemmer, har siden Stiftelsen oprettet omtrent 600 Lærekontrakter, foruden de fra Fattigvæsenet, Opfostringshuset og udenbyes Kommuner afsluttede Kontrakter, og 110 Svendeprøver ere aflagde. I Understøttelser og Legater har Foreningen modtaget 8,200 Kroner, der dels er anvendt til Foreningens Virksomhed, dels til Kost og Logi for fattige Lærlinge samt teknisk og elementair Undervisning. Sygekassen, der begyndte sin Virksomhed i April 1877, har i den Tid udbetalt ca. 2500 Kroner. Rejse- og Belønningsfonden har en Formue af 4000 Kroner; intet Andragende om Understøttelse af denne Kasse vides at være afslaaet, naar Andrageren har opfyldt de foreskrevne

Betingelser. I Foreningen er oprettet en Voldgiftsret til Bilæggelse af Tvistigheder og Misforstaaelser, der maatte opkomme mellem Mester og Lærling eller omvendt; at denne Institution er brugbar og har stiftet megen Gavn ligger i den Kjendsgjerning, at endskjøndt en ikke ringe Deel Sager der ere afgjorte, har der kun været enkelte Tilfælde, hvor ikke Voldgiftsrettens Kjendelse har bilagt Uoverensstemmelserne til gjensidig Tilfredshed.

Baade Kasinos og Folketheatrets Direktører have vist den særdeles Velvillie at tilstille Foreningen et Antal Fribilletter; da disse kun uddeles til Lærlingene paa Forlangende fra Mesteren, har man tænkt sig denne Nydelse som en Belønning eller Opmuntring.

Medens det i tidligere Tid var en almindelig Skik, at Lærlingene havde deres Ophold i Mesterens Huus, har Tidernes Forandring medført, at dette meget sjældent nu er Tilfældet i Kjøbenhavn, og ligeledes i Provindsbyerne mere og mere gaaer af Brug. Deraf følger, at mangen mindre heldig stillet Familiefader og især mange Enker ikke have Raad til at lade deres Sønner lære Haandværk, da de ikke kunne bidrage til deres Underhold i Læretiden, men tvinges til, trods Drengenes Ønske, at sende dem til Søes eller anbringe dem i tjenende Stillinger, hvori de kunne sørge for sig selv. At der ved dette Forhold tabes en stor Deel gode Kræfter for Haandværket er en Selvfølge, og det var derfor

baade Bestyrelse og Repræsentantskab en kjær Pligt at tilvejebringe Midler for at raade Bod herpaa. Man paatænkte derpaa Oprettelsen af et **Lærlinge-, Pleje- og Arbejderhjem**, hvori ikke alene den fattige Lærling skal kunne finde Optagelse og Underhold, men hvori ogsaa den honnette Haandværkssvend paa sine gamle Dage kan finde Ly og Pleje. For at skaffe de dertil ikke ubetydelige Pengemidler ansøgte man Regjeringen om til Indtægt for ovennænte Stiftelse at erholde Tilladelse til at drive et Industri- og Vare-Lotteri til Bortlodning af indenlandske Industrifrembringelser, hvilken Tilladelse gaves 15de Januar 1877. Endskjøndt Udsigterne fra Begyndelsen ingenlunde vare gunstige, dels paa Grund af Konkurrencen med de andre Lotterier, hvis Formaal jo ogsaa ere smukke, og dels paa Grund af, at Konjunkturerne i Haandværk og Industri vare stærkt nedadgaaende, paabegyndte dog Bestyrelsen Foretagendet i den fulde Forvisning, at et Maal, som det, den eftertragtede, ikke vilde komme til at savne det store Publikums Sympathi og Støtte. At denne Forventning ikke alene har slaaet til, men i rigt Maal er overtruffet, skyldes naturligvis først og fremmest de talrige Spillere, dernæst at Bestyrelsen havde særdeles Held med Valget af Lotteriets Forretningsfører, og endelig, at det af Bestyrelsen og Repræsentantskabet nedsatte Lotteri-Udvalg leder Administrationen paa en i økonomisk Henseende saa heldig Maade, at Lærlinge-Lotteriet i Forhold til sin

Drift er det billigst administrerede af samtlige kjøbenhavnske Industri-Lotterier. Ved Siden af den Glæde at have kunnet give Mange af Foreningens Medlemmer Arbejde som Leverandeurer, har Lotteriet i sin 3-aarige Virksomhed kunnet opspare en kontant Formue af over 75,000 Kroner. Der er altsaa al Udsigt til, at den Tid ikke er fjern, da Foreningen kan hejse Krandsen paa sit Lærlinge-, Pleje- og Arbejderhjem, og der er i den Anledning allerede nedsat et Udvalg, hvori Hr. Borgmester, Etatsraad Knudsen har modtaget Valg som Formand.

Da man afskaffede de gamle Haandværkerforbindelser fratog man Arbejderstanden en regelret og i mange Henseender følgeværdig Ordning, hvori rigtignok allerede dengang baade Kjøbmandsstanden og Fabrikvæsenet havde gjort mangen Aabning, men som alligevel havde Værdi for en stor Deel af Arbejderne. Den nuværende Tilstand i Haandværkerfaget er saaledes, at den tidligere Adskillelse mellem Mestre, Svende og Lærlinge tildels er ophævet; dette bevirker, at den gode Indretning, som Laugsvæsenet besad: den haandværksmæssige Undervisning og den ordnede egentlige Faguddannelse, efterhaanden som den gamle Skoles Generation uddøer, bliver ringere og ringere. Kunde det da ikke være paa Tiden, at Haandværkerne ved kraftig og enig Sammenslutning, frie for al smaalig Jalousi, traadte op for at værne deres truede Interesser?

Den bedste Hjælp, man kan faae, er at hjælpe sig selv. — Vi have seet, hvorledes den danske Handelsstand fornylig har ad Frivillighedens Vej tilvejebragt en meget betydelig Sum til en Handelsskole; vi have i det nys paa Kjøbenhavns Børs afholdte Møde hørt, med hvilken Energi og Forudseenhed Kjøbmandsstanden søger at associere sig for at gjennemføre commercielle Reformer. — Spørg vore Skrædere, Vævere, Kunstdrejere, Blikkenslagere, Skomagere, Smede, Sadelmagere o. flere, om ikke den udenlandske Konkurrence tynger haardere paa dem, end de paa Børsmødet fremdragne Tilstande paa Handelen? At man ikke paa dette Møde skjænkede Haandværket synderlig Omtale, har sin sandsynlige Grund i den Formening, at den danske Haandværkerstand er talrig, mægtig og intelligent nok til at fremkomme med sine Ønsker og Krav. Gid Standen selv snart maatte komme til denne Erkjendelse!

Vi undertegnede, Medlemmer af Foreningen til Lærlinges Uddannelse, rette med ovennævnte Ord en indtrængende Opfordring til vore Standsfæller og andre Medborgere om at indtræde som Medlemmer af Foreningen og derved yde et Bidrag til, at de forskjellige smukke og heldbringende Maal, denne har sat sig, lettere og hurtigere kunne realiseres. Vi fremsætte denne Opfordring, fordi vi ved mange Lejligheder have baade hørt og seet de

gavnlige Følger af Foreningens Virksomhed og have aabent Øje for, hvilken Støtte og Betydning for Haandværkets Fremvæxt denne Forening kan yde, naar en talrig Tilslutning finder Sted. Vi have ligeledes den fulde Overbevisning, at de Mænd, der for Øjeblikket styre Foreningen, have baade Evne og Villie til paa en besindig og værdig Maade at føre Foreningen fremad til sit Maal; i ethvert Tilfælde sky de ingen Opofrelse. Lad os da vise, at vi paaskjønne deres Virksomhed, ved hver i sin Kreds at virke hen til, at Medlemstallet voxer og Foreningen derved tiltager i Anseelse og Kraft.

Kjøbenhavn, i Juli 1880.

D. Andersen,
Snedkermester.

F. W. Barnstein,
Grosserer & Hørkræmmer.

A. Chr. Bjørn,
Snedkermester.

C. W. Dister,
Snedkermester.

J. H. Ehlert,
Pianofortefabrikant.

E. J. Eibye,
Billedskjærer.

W. S. W. Faber,
Bankbogholder.

Vilh. Gisling,
Tapetserer.

L. A. Gottschalck,
Snedkermester.

J. P. F. Gundelach,
Vævermester.

P. Hansen,
Skomagermester.

A. F. Heidkampf,
Smedemester.

A. Hein,
Overretssagfører.

C. E. Hjarup,
Sadelmagermester, Oldermand.

P. P. Hummelgaard,
Grosserer

P. W. Høst,
Smedemester.

Adam Jensen,
Forretningsfører.

Carl C. Jensen,
Snedkermester.

S. H. Johnsen,
Skomagermester, Fabrikant.

M. S. Jørgensen,
Glarmester.
Frmd. f. Glarmesterforeningen.

C. W. Klæbel,
Snedkermester.

F. C. Krüger,
Vinhandler.

C. R. Langballe,
Snedkermester.

Carl Larsen,
Skrædermester.

J. Larsen,
Fuldmægtig.

Chr. Ludvigsen,
Fabrikant.

H. A. Lund,
Grosserer & Papirhandler.

T. E. Lundbye,
Malermester.

J. J. Nissen,
Snedkermester.

J. M. S. Odder,
Skrædermester.

Søren Pedersen,
Capitain, Grosserer, R. af D.

J. Petersen,
Forvalter.

C. Petersen,
Stolemagermester.

J. G. Richter,
Grosserer.

E. T. Rubardt,
Billedskjærer.

Peter, L. Rønne.
Olderm. for Stolemagerlauget.

F. Schmidt,
Skrædermester.

F. W Schneider.
Fabrikant f. Damasker & Dreiler.

Chr. Steendorff,
Malermester.

A. Steffens,
Blikkenslagerm., Oldermand.

G. C. Stoere,
Snedkermester.

N. M. Stub,
Blikkenslagermester.

H. Thomsen,
Stolemagermester.

P. Thomsen,
Forvalter.

C. Warhuus,
Fabrikant.

J. P. Vissing,
Snedkermester.

C. Woll,
Dreiermester.